

Oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę na 63. posiedzeniu Senatu w dniu 21 października 2010 r.

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości Krzysztofa Kwiatkowskiego

Kwestia, którą pragnę poruszyć, dotyczy zasad ustalania właściwości miejscowej w przypadku wniesienia przez pozwanego sprzeciwu w trybie postępowania elektronicznego. Zgodnie z art. 505³⁶ §1 kodeksu postępowania cywilnego w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w całości, a sąd przekazuje sprawę do sądu właściwości ogólnej.

Jedną z zasad postępowania cywilnego jest stosowanie właściwości ogólnej, to jest związanej z miejscem zamieszkania pozwanego. Odstępstwem od tej zasady jest możliwość stosowania tak zwanej właściwości przemiennej, uregulowanej w art. 31–37¹ kodeksu. W praktyce wierzyciele bardzo często stosują przepisy wskazujące na sąd właściwy dla miejsca wykonania umowy (zgodnie z art. 34 kodeksu). Jeśli uwzględni się zaś fakt, iż w większości przypadków w grę wchodzi świadczenie pieniężne, zastosowanie ma także art. 454 procedury cywilnej, i w takim przypadku sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania lub siedziby wierzyciela. Właściwość przemiennej jest zatem dużym udogodnieniem dla wierzycieli.

Przykład: przed wprowadzeniem postępowania elektronicznego przedsiębiorca z Opolą stosował dogodną dla siebie właściwość przemiennej i nawet po wniesieniu przez pozwanego sprzeciwu (zarzutu) sprawa pozostawała dalej w sądzie właściwym dla właściwości przemiennej, to jest w Opolu. Po wprowadzeniu instytucji postępowania elektronicznego, uwzględniając fakt szybszego wydania nakazu zapłaty oraz niższej opłaty sądowej, przedsiębiorca postanowił wnieść pozew w ramach elektronicznego postępowania upominawczego (dalej: EPU). Kontrahent przedsiębiorcy ma siedzibę w Gdańsku. Z uwagi na wniesienie sprzeciwu przez pozwanego sprawa została przekazana do sądu właściwości ogólnej (co wynika z art. 505³⁶ §1 kodeksu), to jest sądu w Gdańsku. Inaczej wyglądałaby sytuacja w przypadku wniesienia „tradycyjnego” pozwu o zapłatę i wskazania właściwości przemiennej, gdyż wtedy, po wniesieniu ewentualnego sprzeciwu, sprawa byłaby rozpatrywana w sądzie właściwym dla siedziby wierzyciela.

Jedyna przewidziana w tym przypadku przez ustawodawcę możliwość zmiany właściwości ogólnej wynika z art. 505³⁶ §2 kodeksu, który dopuszcza zastosowanie właściwości umownej wynikającej z art. 46 §1 kodeksu. Niemniej jednak regulacja ta w wielu przypadkach nie znajduje zastosowania, bowiem powszechnie występującą przesłanką wyboru właściwości przemiennej jest miejsce wykonania umowy, na przykład świadczenia pieniężnego (zgodnie z art. 34 kodeksu).

Uzasadnionym zatem byłoby wprowadzenie zmian do przepisów regulujących zasady ustalania właściwości miejscowej sądu w postępowaniu elektronicznym. Wydaje się, iż na etapie składania pozwu w ramach EPU powód powinien mieć możliwość wskazania podstaw do zastosowania przez sąd właściwości przemiennej w razie ewentualnego wniesienia przez pozwanego sprzeciwu.

Z wyrazami szacunku
Ryszard Knosala